

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2005/165

Karar Sayısı : 2009/4

Karar Günü : 8.1.2009

R.G. Tarih-Sayı :30.05.2009-27243

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Mersin Asliye Ticaret Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 29.6.1956 günlü, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 324. maddesi ile 9.6.1932 günlü, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 4949 sayılı Yasa ile değiştirilen 179 ve 179/a maddelerinin Anayasa'nın Başlangıcı ile 10., 48. ve 166. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Türk Ticaret Kanunu'nun 324. ve İcra İflas Kanunu'nun 179. ve 179/a maddelerine göre iflasın bir yıl müddetle ertelenmesine karar verilmesi istemiyle açılan davada, itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralları

29.6.1956 günlü, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun itiraz konusu 324. maddesi şöyledir:

"Madde 324 - Son yıllık bilânçodan esas sermayenin yarısının karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, idare meclisi derhal toplanarak durumu umumi heyete bildirir.

Şirketin aciz halinde bulunduğu şüphesini uyandıran emareler mevcutsa idare meclisi aktiflerin satış fiyatları esas olmak üzere bir ara bilânçosu tanzim eder. Esas sermayenin üçte ikisi karşılıksız kaldığı takdirde, umumi heyet bu sermayenin tamamlanmasına veya kalan üçte bir sermaye ile iktifaya karar vermediği takdirde şirket feshedilmiş sayılır. Şirketin aktifleri şirket alacaklarının alacaklarını karşılamaya yetmediği takdirde idare meclisi bu durumu derhal mahkemeye bildirmeye mecburdur. Mahkeme bu takdirde şirketin iflâsına hükmeder. Şu kadar ki; şirket durumunun islâhı mümkün görülüyorsa idare meclisi veya bir alacaklının talebi üzerine mahkeme iflâs kararını tehir edebilir. Bu halde mahkeme, envanter tanzimi veya bir yediemin tâyini gibi şirket mallarının muhafazası için lüzumlu tedbirleri alır".

İtiraza konu 9.6.1932 günlü, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 4949 sayılı Yasa ile değiştirilen 179 ve 179/a maddeleri şöyledir:

"Sermaye Şirketleri İle Kooperatiflerin İflası

"Madde 179 - (Değişik madde ve başlığı: 4949 - 17.7.2003/m.49) Sermaye şirketleri ile kooperatiflerin borçlarının aktifinden fazla olduğu idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler veya şirket ya da kooperatif tasfiye halinde ise tasfiye memurları veya bir alacaklı tarafından beyan ve mahkemece tespit edilirse, önceden takibe hacet kalmaksızın bunların iflasına karar verilir. Şu kadar ki, idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler ya da alacaklılardan biri, şirket veya kooperatifin mali durumunun iyileştirilmesinin mümkün olduğuna dair bir iyileştirme projesini mahkemeye sunarak iflasın ertelenmesini isteyebilir. Mahkeme projeyi ciddi ve inandırıcı bulursa, iflasın ertelenmesine karar verir. İyileştirme projesinin ciddi ve inandırıcı olduğunu gösteren bilgi ve belgelerin de mahkemeye sunulması zorunludur.

Mahkeme, gerekli görürse idare ve temsille vazifelendirilmiş kimseleri ve alacaklıları dinleyebilir. İflasın ertelenmesi talepleri öncelikle ve ivedilikle sonuçlandırılır".

"Erteleme Tedbirleri

Madde 179/a - (Ek: 4949 - 17.7.2003 /m.50) İflasın ertelenmesine karar veren mahkeme, şirketin veya kooperatifin malvarlığının korunması için gerekli her türlü tedbiri iyileştirme projesini de göz önünde tutarak alır.

Mahkeme erteleme kararı ile birlikte kayyım atanmasına karar verir. Mahkeme, yönetim organının yetkilerini tümüyle elinden alıp kayyıma verebileceği gibi yönetim organının karar ve işlemlerinin geçerliliğini kayyımın onayına bağlı kılmakla da yetinebilir.

İflasın ertelenmesi kararında kayyımın görev ve yetkileri ayrıntılı olarak gösterilir.

Mahkeme erteleme kararının hüküm fıkrasını 166 ncı maddenin ikinci fıkrasındaki usulle ilan eder ve gerekli bildirimleri yapar".

B- Dayanılan ve İlgili Görülen Anayasa Kuralları

Başvuru kararında Anayasa'nın Başlangıcında gösterilen hukuk devleti ilkeleri ve 10., 48. ve 166. maddelerine dayanılmış, 167. maddesiyle ilgili görülmüştür.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIÖĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün katılımlarıyla 28.12.2005 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen Yasa kuralı, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, iflasın ertelenmesine ilişkin hükümler içeren itiraza konu kuralların borçlular ile alacaklılar arasında eşitsizliğe neden olduğu, iflasın ertelenmesi sırasında alacaklıların rıza veya muvafakati aranmaksızın borçlu şirket aleyhine yapılan takiplerin durdurulması yönünde ihtiyati tedbir kararı verilmekte olması nedeniyle, iflasın ertelenmesi kurumunun sadece borçlu şirketi koruduğu, bu durumun alacaklıların menfaatini olumsuz yönde etkilediği, iflasın ertelenmesi uygulamasında borçlu şirketlerin kısmen veya tamamen kayyumlar aracılığıyla idare edileceği belirtilmesine karşın, uygulamada kayyumların seçimi, yeterlilikleri ve çalışma yöntemlerinden kaynaklanan nedenlerle rasyonel bir idare tarzı oluşturulamadığı, borçlu şirket ile alacaklılar arasındaki ilişkilerin özel hukuk hükümlerine göre tarafların serbest iradeleri ile kurulmuş olmasına rağmen, bu ilişkideki taraflardan birisinin basiretli bir tacir gibi hareket etme yükümlülüğünü ihlal ederek sözleşmeye aykırı davranması üzerine harekete geçen diğer tarafın iradesine aykırı olarak iflasın ertelenmesi kurumu ile hakimın sözleşmeye müdahalesine olanak tanınmasının Anayasa'da düzenlenen sözleşme özgürlüğü ilkesine aykırı bulunduğu, belirtilen nedenlerle itiraza konu kuralların Anayasa'nın Başlangıcı ile 10., 48. ve 166. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesine göre, Anayasa Mahkemesi, yasaların Anayasa'ya aykırılığı hususunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere bağlı kalmak zorunda olmadığından, iptali istenen kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 167. maddesi yönünden de incelenmiştir.

İtiraza konu kurallar iflasın ertelenmesi ile ilgili düzenlemeleri oluşturmaktadır. İflasın ertelenmesi, borca batık durumda olduğu saptanan sermaye şirketleri veya kooperatiflerin, kendileri ya da alacaklılarının önerdiği iyileştirme projesinin, mahkemenin vereceği süre içerisinde uygulanmasıyla, borca batık durumdan kurtulmalarına olanak sağlayan ve haklarında iflas kararı verilmesini önleyen bir kurumdur. Böylece iflasın eşliğine gelmiş olmakla birlikte düzelme şansı olan şirketlerin faaliyette bulunarak tekrar mali durumlarını düzeltebilmelerine olanak tanınmaktadır.

Türk Ticaret Kanunu'nun itiraz konusu 324. maddesinin birinci fıkrasında iflasın ertelenmesi ve usulüne ilişkin kurallar düzenlenmiş, ikinci fıkrasında da yalnızca anonim şirketler bakımından iflasın ertelenmesine karar verilebileceği hükmüne yer verilmiştir.

17.7.2003 günlü, 4949 sayılı Kanun'la İcra ve İflas Kanunu'nun 179., 179/a ve 179/b maddelerinde yapılan düzenlenmelerle, Türk Ticaret Kanunu'nda sadece anonim şirketler için öngörülen iflasın ertelenmesi, tüm sermaye şirketleri ve kooperatifler için uygulanabilir hale getirilmiştir.

Anayasa'nın 48. maddesinin ikinci fıkrasında, "Devlet, özel teşebbüslerin millî ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır" denilmekte, 167. maddesinin birinci fıkrasında ise, Devletin, para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemelerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri alacağı belirtilmektedir. Buna göre, ülke ekonomisi açısından sahip oldukları geniş etki alanı dikkate alınarak, sermaye şirketleri ve kooperatiflerin, belirli yoğunlukta mali sıkıntıya düştükleri her durumda hemen iflasına karar vermek yerine, iyileştirmenin mümkün olabileceği kimi hallerde iflasın ertelenmesi ve hakim gözetiminde şirketle ilgili iyileştirme tedbirlerinin alınabilmesini içeren kuralların Anayasa'nın 48. ve 167. maddeleri kapsamında olduğu açıktır. İflas hukuku alanında modern hukuk dünyasına hakim olan yeni anlayış da ekonomik varlığını sürdürebilme yeteneğine sahip olan işletmelerin borca

batık duruma ya da aciz haline düşmeleri halinde, iflasa mahkum edilmek suretiyle ticari yaşamdan silinmelerinin ve bundan doğacak olumsuz sonuçların önlenmesini amaçlamaktadır.

Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi engellenmiştir. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez. İflas ertelenen şirketlerin ekonomiye kazandırılmalarının yanı sıra alacaklıların tümünün korunmasını amaçladığı anlaşılan itiraz konusu kurallar karşısında alacaklılarla borçlular aynı hukuksal konumda bulunmadıklarından Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı bir yön görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu 29.6.1956 günlü, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 324. maddesi ile 9.6.1932 günlü, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 4949 sayılı Yasa ile değiştirilen 179 ve 179/a maddeleri Anayasa'ya aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

İtiraz konusu kuralların Anayasa'nın Başlangıcı ve 166. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

VI- SONUÇ

- 1- 29.6.1956 günlü, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 324. maddesinin,
- 2- 9.6.1932 günlü, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun;
- a- 17.7.2003 günlü, 4949 sayılı Yasa'nın 49. maddesiyle değiştirilen 179. maddesinin,
- b- 17.7.2003 günlü, 4949 sayılı Yasa'nın 50. maddesiyle eklenen 179/a maddesinin,

Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 8.1.2009 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Haşim KILIÇ	Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Sacit ADALI

Üye	Üye	Üye
Fulya KANTARCIOĞLU	Ahmet AKYALÇIN	Mehmet ERTEN

Esas Sayısı : 2005/165
Karar Sayısı : 2009/4

Üye

A. Necmi ÖZLER

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Şevket APALAK

Üye

Serruh KALELİ

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ